

ר.ט.

פרוטוקול מס' 75/ב

מישיבת ועדת הכספים, שנתיימה ביום ג'
א' באלול תשי"ג 12.8.53. בשעה 8.30

נוכחים:

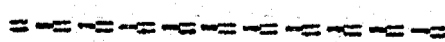
- י. גורי - היו"ר
- י. בדר
- ט. דיין
- א. המצפליד
- ק. לוז
- א. סטופ
- ט. פרלסטיין
- א. ציזלינג
- ט. קלמר
- ח. רובין
- ז. ספר

מזמנים:

- מר ארנון
- מר גבתי
- מר ליכטנשטיין
- מר וירגין
- מר רוזנר
- מר ליפטיץ
- מר סחוט
- מר סוחובסקי
- מר ספינק
- מר בזק

סדר-היום:

- א) הדיון על תקציב הפיתוח - הקלאות
- ב) הדיון על תקציב הפיתוח - תעשייה
- ג) קבלת מסלול בעלי תעשייה ומלאכה
- ד) תקציב רגיל - תוספת סעיף: מסוד הפתוח.

ועדת הכספים
11.8.53

ר.ט.ו

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

אני מבקש את מר גבתי לענות על שאלות חברי

הוועדה.

מר גבתי:

אתחיל בכמה שאלות בקשר למסעים. נשאלתי, מהו סכום ההסקעה הכללי לדונם מטע, עד שהוטו נושא פרי, ומהו סכום הכסף שניתן מתקציב הפיתוח כהלוואה למסעים. ובכן, לפי הקלקולציות שלנו, המחירים הם טובים לסוגים הטובים: כרמי יין (בעל) - כ-250 ל"י לדונם, עד הפרי; ענבי מאכל - כ-450 ל"י לדונם; הדריים - כ-450 ל"י; בגנות - כ-400 ל"י לדונם; זיתים (שלחין) - 350 ל"י לדונם.

ההלוואות שאנו נותנים בממוצע לכל סוגי המסעים, מחוץ לכרמי היין שסם הסכום הוא קטן יותר, מגיעות בממוצע ל-100-110 ל"י בשנה הראשונה, כולל שני אוביקטים: הלוואה לסידור אינסטלציה ולסתילים. בשנה השניה, לעיבוד, אנו נותנים למסעים 25 ל"י ולענבי מאכל - 75 ל"י. כלומר, ההלוואות מגיעות בין 135-180 ל"י לדונם, לסוגים הטובים של המסעים.

נשאלתי היכן ייבטעו המסעים הטובים לפי האזורים. לפני כשנה הוקמה ועדה עליונה לתכנון מסעים, שעשתה עבודה יסודית, תכנית יסודית להמסך נטיעה. בהתחשב עם צרכי הארץ בטנים הבאות, ובהתחשב עם אזורי הארץ הטובים, ועם סוגי הקרקע הטובים. כל בקשה להלוואה נבדקת ע"י המחלקה למסעים, באיזו מדה היא מתאימה לתכנית הכללית.

מהם הם היסודות? ישנם סוגי מסעים, בהם אנו מוגבלים באופן טבעי באזורים מסויימים. למשל, בהדריים, אנו מוגבלים באזור החוף. בבגנות אנו מוגבלים בשני אזורים עקריים: עמק הירדן ואזור החוף. אולם ישנם מסעים שאותם אפשר לגדל בכל הארץ, למשל גפנים, גם ליין וגם למאכל; מסעי שזיפים מצליחים כמעט בכל אזורי הארץ.

יש להניח שבשנה הקרובה תהיה תוספת בעיקר במסעי המסעים, תהיה תוספת של בגנות באזורים מסויימים ותוספת מסויימת של ענבי מאכל. איבנו רוזים צורך בהוספת מסעי גפנים לענבי יין. לפי המצב של טיורק היינו כיום ולפי אפשרויות היצוא, וכן לפי דעת מוסחים, אין להגדיל את המסעים לענבי היין ויש להסתפק לעת עתה במסעים הקיימים. אנו מעודדים ללא הגבלה נטיעת זיתים וחרובים, שאפשר לנטוע אותם בכל מקום בארץ.

ברצוני למסור אינפורמציה מסויימת על חברת "מטעי האומה". חברה זו הוקמה בדצמבר 1951. המטרה היא, שהחברה תקבל לידיה מידי האפוטרופוס את המסעים הנטושים שלא עובדו כהלכה ולא השאטטנו עליהם. במטח קיום החברה הזאת הצליחה להסתלט על המסחים האלה, ובחלק נעשתה גם עבודת טיקום יסודית. בסך הכל עיבדה החברה השנה 46 אלף דונם מסעים נטושים, כולל זיתים וגפנים בעיקר, ומסחים מסויימים של עצי פרי, שזיפים, מיסמיט וסקדים. המאזן של החברה ב-1 בינואר 1953 הראה שהחברה הוציאה במטח השנה הזאת 630 אלף ל"י והכנסה מהפרי היתה 517 אלף ל"י. אולם בהוצאות כלול גם סכום של 86 אלף ל"י שמוסקעו בטיקום יסודי של המסעים, 4,000 דונם גפנים במניבת מגבל-אסקלון ושטח מסויימים של זיתים, בו נעשתה עבודת טיקום יסודית ע"י גיזום, זיבול וכד'. אם לראות את הסכום הזה של 86 אלף ל"י כהסקעה יסודית, הרי הגרעון של החברה בשנה הזאת מגיע רק ל-26 אלף ל"י. זוהי חברה מסליתית, ומסתתפים בה 3 מסרדים: מסרד החקלאות, מסרד האוצר ומסרד העבודה. ההון היסודי של החברה הזאת היה 400 אלף ל"י, ואת יתר ההוצאות היא מקבלת כהלוואות להון חוזר בצורות טובות. עתה אפשר לוטר בבטחון טלא, כי פעולתה של החברה הזאת עד עתה גרמה לכך, שהצלנו אלפי דונמים של מסעים.

ר.ט.

מלבד השטח שקבלה לידיה חברת "מטעי האומה", ישנם עוד כ-30 אלף מטעים בטרסטים שנמסרו למתיישבים. לפי האינפורמציה שקבלנו מהסדרתיים של הסוכנות היהודית ושל משרד החקלאות, רוב השטח הזה הוא עזוב, מוזנח ואינו מעובד. במסך השנה האחרונה נעשו כמה נסיונות להספיע בכל הדרכים על המתיישבים, שיעבדו את השטחים האלה, בניתב הלואה והסוכנות היהודית נתנה תקציב, אולם הכשלון היה מוחלט. היו מקרים שאנו בקטנו מאנשי "מטעי האומה" להכנס ולעבד שטחים מסויימים, אך מתיישבי אותם הטקופות יצאו לקראתם במקלות ובמטענים ובירטה אותם מסם. המצב הגיע לידי כך, שפניה סכנה רצינית לקיומם של פרבית השטחים האלה, ותוך שנה-שנתיים הם עלולים ללכת לאיבוד. המצב הזה הוא ללא נסוא, ואנו היכנסנו לפני כמה שבועות עם הסוכנות היהודית "מטעי האומה" תקבל לידיה חלק מהמטעים האלה באופן זמני לעיבוד ולשיקום, ואחרי שהיא תסקט את המטעים ותוכיח למתיישבים שהשטחים נותנים יבולים הרבה יותר גדולים, תינתן המפורות למתיישבים לקבל את המטעים בחזרה לידיהם, אם יתחייבו שהם ימשיכו לעבדם. זוהי היום התכנית היחידה להצלת המטעים האלה - אחרת הם ילכו לאיבוד.

מלבד המטעים שיינטעו השנה ע"י תקציב הפיתוח, יינטעו השנה מטעים ע"י תקציב הסוכנות היהודית. היא טכונה השנה שטח של 5,000 דונם הדלים לנטיעה. היא תקבל הלואה מתקציב הפיתוח ותטע את הדלים בישובים החדשים. מלבד זה יקבלו הסוכנות היהודית תכנית של נטיעת גפנים ועצי-פרי באזורים טובים לפי תכנון שלהם, הסותאם עם התכנון הארצי-כללי. עד עכשיו עוד לא נטעו הדלים בהתישבות החדשה, וגם בותיקה.

רק אתמול קבלנו הפלאות מוסחה שהוזמן אלינו לייעוץ בעניני ענבי יין, והוא יעץ לנו לבל נמשיך בנטיעת גפנים לענבי יין, ונתנה את הגטיעה בדשיון מיוחד.

חבר הכנסת ציזלינג שאל, מהו הסכום שחברות המטעים קבלו גם מהמילווה האמריקני וגם מתקציב הפיתוח. הבכר, מהמילווה האמריקני קבלה "מהדרין" בטביל נטיעת 10 אלפים דונם - 685 אלף דולר; "יכין", בטביל נטיעת 9,000 דונם - 600 אלף דולר; "רטרן", בטביל נטיעת 3,000 דונם - 210 אלף דולר; ההתישבות העובדת, המטקים הותיקים, ובטביל נטיעת 7,000 דונם - 580 אלף דולר. כלומר, למעשה קבל כלפי שהגיש תכנית לנטיעה, סכום של 68 דולר לדונם בערך מהמילווה האמריקני. זה היה טכוון בעיקר לסידורי ההטקאה ולציווד. כאשר החלו לבצע את הנטיעה הזאת, קבלו גם החברות וגם המתישבים הלואות נוספות במטבע ישראלי מתקציב הפיתוח. כל מי שקבל מאתנו הלואה בדולרים לצרכי הטקאה, קבל מאתנו הלואה נוספת אך ורק לטביליים. הם קבלו טכווקים לא גדולים, באופן יחסי: "מהדרין" - נטעה 3,000 דונם - קבלה 105 אלף ל"י; "יכין" - 6,000 דונם - 250 אלף ל"י; אותו דבר גם במטקים הטובים.

ש. דיין:

זה טובים שאני טוען, כי את שטחי הפרדסים יש למסור למתישבים החדשים, לכל מתישב חלקה קטנה. ענו לי תמיד, כי נותנים זאת לחברות הגדולות, למען יכניסו למדינה מטבע זר, אולם דבר זה לא נעשה. ובכר, אינני מבין את הטעם במסירת השטחים לחברות ולא למתישבים.

מר גבתי:

אינני סבור שאני חייב לענות על השאלה הזאת, אלא היא צריה להיות מופנית למשרד הנוצר. על כל פנים, עד כמה שידוע לי חלק מהפרדסים האלה, אמנם חלק לא גדול, נמכר במטבע זר והיתר עומדים לטבירה.

בשאלתי מי מבצע את פעולת המסתלות לגידול כנות, כוונתנו היא, להגיע לכך שלא נצטרך להביא כנות מחו"ל, ולסלם עבודת במטבע זר. במסך שלוש השנים האחרונות השתדלנו לנטוע מטעי-אם כדי להפטר מהיבוא הזה, ונאני מקוה שבשנה הבאה כבר נגיע לכך.

אנו נותנים הלואות למסתלות בצורות טובות

ועדת הכספים
11.8.53

ד.ט.

ה הסונים. ישנן מטלות הנמצאות במסקים, בידי חק"ל או בידי איג"פ פרטיים. כל המטלות שישנן בארץ, במידה שהן מרחיבות את סמיהן, נהנו עד עכשיו מהלואות של תקציב הפיתוח.

מפעלי המים האזוריים. בפירוט של ההלואות להסקאה, ישנו סכום של 400 אלף ל"י להקמת מפעלים אזוריים: בית-שאן, עין-חרוד ועמק הירדן. נשאלתי אם ישנה פרופרציה בין הסכומים האלה לאחרים ומדוע רק 3 מפעלים. הטעם הוא כזה, שלטעם היום בארץ, מלבד 3 האזוריים האלה, כמעט בכל יתר אזורי הארץ מבוצעים מפעלי ההסקאה בעיקר בידי חברת "סקורות", והתקציב לביצוע המפעלים גלול בתוך ההלואה שניתנה לחברת "סקורות". כשלושת האזוריים האלה, אנו מבצעים תכניות קונקרטיות שהוגשו לנו. הגדלת סקורות המים באזוריים האלה, והסכום שאנו הקדשנו לזה, מותאם פחות או יותר לאפשרויות הביצוע בשלושת האזוריים האלה.

נשאלתי, מהי התכנית הכוללת לבעלי-חיים. מתקציב הפיתוח לקחנו בחשבון הלואות רק לטני סוגים: הגדלת ערדי הצאן וגידול עגלים לבשר. אנו מעוניינים בביסוס שני הענפים האלה, כי בשניהם כאחד ישנה אפשרות לנצל את המדעה הטבעי הנמצא בארץ, ואנו יכולים לספק עגי כך סזון חלבון, חלב ובשר, מללי שניה זקוקים לאינפורט של סזון פרוכז.

מלבד זאת אנו חושבים שעוד הבקר לחלב בארץ יגדל השנה בריבוי הטבעי שלו; כלומר, איננו סבורים שיובאו פרות סחו ל השנה, והריבוי הטבעי יצטרך לספק את הצרכים של המסקים הצעירים, שאין להם עכשיו פרות. הסוכנות היהודית רוצה לרכוש כ-2,500 ראש בקר, כ-1,000 פרות והיתר עגלות, בסביל ההתייבות החדשה. נוסף לזה, ישנה תכנית להביא ארצה כמה אלפי עזים גזעיות בסביל המתקשים שאי אפשר יהיה לספק להם פרות בטנים הקרובות. עכשיו מתנהל מו"מ להבאת עזים גם מכספי השילומים, מגרמניה ומארצות שכנות. לכן-אין כוללים בתקציב הפיתוח הלואות לרכישת פרות, ובמידה מסמקים, לא מסקי הסוכנות, זקוקים להרחבת העדרים שלהם, הרי הבנק לחקלאות בותן הלואות לגידול עגלות וגם לרכישת פרות.

נשאלתי מספר שאלות בקשר לצורת המסק הנקראת "חווה". בתקציב הפיתוח לקחנו בחשבון, שבמשך השנה הזאת יתוספו כ-10 אלפים דונם שטחים אינסטנטיביים בחק"ל וב"ייצור ופיתוח". אנו מעודדים כל שטח נוסף שהופכים אותו מאדמת בעל לאדמת שלחין, וכל תכנית המוגשת לנו לתוספת שטח שלחין נוסף, אם התכנית היא בריאה, ואם היא ניתנת לביצוע, ואם הנושא שלה הוא נושא סולידי שאפשר לסמוך עליו שיבצעה - הרי בין אם זה מסק קבוצי, בין אם זה מסק פרטי ובין אם זה שותפות של פרטים או חברה - אנו מעודדים הרחבת שטחי הלשחין. לפי ההתפתחות עד עכשיו, הרי השטחים המרכזיים שהיו מוקדשים בעיקר לגידול ירקות, עזרו לנו מאד. מצד אחד הגדילו את יבול הידקות בהרבה, ומצד שני, עזרו מאד להקלת מצב התעסוקה, לעולים הנמצאים במעברות הקרובות למקומות האלה. אנו מקווים שבעונות הבאות יעברו החוות האלה מגידול ירקות, לגידול צמחי תעשייה. חק"ל החלה כבר השנה בגידול סלק סוכר וב"ייצור ופיתוח" החלו בנסיונות של גידול כותנה, שיט כל הסכומים כי יצליחו, יתכן שהשטחים האלה ימלאו גם חלק גדול מאד בגידול הירקות ליצוא.

איננו רואים בחוות האלה תחליף לצורות אחרות של התייבות, אולם אנו סבורים שבצד כל צורות התייבות הקיימות, יש מקום וכן צורך לפתח גם שטחים מסויימים בצורה זו של מסק ארמיניסטרטיבי, אשר פתר, פותר ויפתור גם בעתיד בעיות יסודיות ל שאין בכוח המסק הקיים לפתור. אני מתכוון בראש וראשונה לשאלות התעסוקה, אבל לא רק להן.

ישנה תכנית של "יצור ופיתוח" להקים דרומה מבית-יוסף חווה נוספת וישנן תכניות להקמת שתי חוות נוספות, אחת בדרום ואחת בסביבת כפר-רופין; שם ישנה אפשרות לנצל את המים ולהשקות שטחים שלא היו מוטקים עד עתה.

היתה תקופה שחק"ל קבלה תמיכה מסויימת, אינני יודע אם זה נמשך גם עתה. 5. יצור ופיתוח אינה מקבלת כל תמיכה. אנו נותנים לחרות האלה אותו הסכום לסידורי האינסטלציה וההשקאה, כפי שניתן לכל מטק אחר.

אין לנו תכנית לפתח את החרות במקום צורות התייטבות אחרות. אנו נכלל איננו מעלים על הדעת, שבצטרך לפתח את החקלאות ללא מתייטבים. החרות נקטבות פתרון חלקי לשאלות הייצור ותעסוקה.

היו"ר י. גורי:
האם מטרד החקלאות אינו סבור, שמן הראוי שהיה יתן את דעתו על אפשרות כזאת, שלא יהיו לו מתייטבים במידה מספקת ולא יוכל לבצע את התכנית של 7 הסבים בקצב הדרוש, כדי להגיע לעצמאות, על כל פנים בטוח זה? והאם אין לעודד הקטת החרות לסם כן?

ס. לוי:
האם הקטת החרות עד עתה דחתה הקטת ישובים חדשים?

מר גבתי:
הקטת החרות לא דחתה הקטת ישובים חדשים

א. ציולינג:
מדוע הסכומים הניתנים לחרות הם גדולים יותר מאלה הניתנים למטקים ההתייטבותיים?

מר גבתי:
אני מענה אח"כ לכל השאלות הנוספות.

מבנים לייבוש אספסת. הבאנו לארץ 3 הכובים לייבוש אספסת, שיכולים ליצב כ-10 אלפים טון. קטח אספסת, שיכול לספק צרכי הלול בארץ. דבר זה יחסוך לנו את יבוא הווייטמנים ובמידה מסויימת יבוא כוסבות. המכונים האלה מקקמים: בבית שמש, בעמק חפר וליד ניר עם בדרום. אנו מניחים שבשנה הבאה, כשלושת המכונים האלה יעברו, וצליח לספק 10 אלפים טון אספסת ללול, במקום האספקה שהבאנו עד עתה מחו"ל.

התכניות לביח"ר לסוכר, הם לפחות ל-3-2 בתי-חרושת באזורי שונים, בכדי לצמצם את רדיוס ההובלה של הסלק עד כמה שאפשר. עוד לא נקבע סופית היכן בדיוק יוקמו בתי-החרושת האלה, אבל הראשון ודאי יקום בעפולה והשני בדרום, לפי דברי חברת הסוכר, הם כבר סיימו את כל התכניות ומתחילים בבנייה בעפולה.

בשאלתי מהו עתיד גישול הגרעינים בארץ. אנו כיום צורכים כ-400 אלף טון גרעינים ללחם ולמספוא לבעלי-חיים: 270 אלף טון חטה ו-130 אלף טון למספוא. אבל הכמות הזאת תגדל. אנו יצרנו השנה בארץ כ-130 אלף טון. מזה, כ-100 אלף טון גרעיני מספוא ו-30 אלף טון חטה בערך. מה האפשרויות לעתיד? אנו נהיה זקוקים ל-30 אלף טון. היבול שקבלנו, על אף הנצורת שפגעה בחלקים גדולים בנגב; בטחים של 200-250 דונם לא קבלנו כמעט כל יבול, בה בטעה שבשנה שעברה קבלנו סתם יבולים גדולים.

המכונים לסנות את המצב הם בשני כוונים: א) הגדלת היבולים בטחי הבעל; עד היום איננו מקבלים יבולים גדולים מהטחים האלה. אנו עומדים עכשיו באופן מיוחד לגידול תבואות קיץ כבר השנה התקדמנו בהרבה, ואנו מעריכים את יבול תבואות הקיץ השנה לפי שלושה מאשר היה בשנה שעברה, כ-30 אלף טון גרעינים, במקום 10 אלפים טון. לאחר סלקציה של הזנים הטובים, הגענו לכך שיטנה אפשרות במניבות שלחין לקבל יבולים גבוהים של תירס, ובמקורות מסויימים

ד'ועדת הכספים
11.8.53

ד.ט.

שאנו מקבלים יבולים של 5-6 טונות קילו לדונם. אין לי ספק שהתירס יתפוס בעתיד אחד המקומות החשובים בגידול הגרעינים.

דבר נוסף שאני מאמין בו מאד הוא, שבמידה טובה
מים לנגב, תהיה אפשרות לגדל חיטה בטסחים גדולים בהשקעת עזר. לפי
הנסיגות שעשינו, אפשר גם לקבל יבולים גדולים מאד. עד כה מגדלים בנגב
שעורה בלבד, אולם הנסיגות שעשינו נתנו תוצאות מצוינות, ואנו עלמיו
מכוונים את הדברים לכך, שתהיה לנו אפשרות לנצל את מי החורף בנגב.

אם אני לוקח את כל האפשרויות האלו, הרי מתוך
הערכה זהירה מאד נוכל לייצר כדבע מיליון טונות גרעינים בסוף תקופת
התכנון, מתוך הנחה שנשתמש בחלק מזה לחם והיתר לגרעיני מספוא.
כשמדובר על לחם, אנו לוקחים בחשבון כי תמיד יהיה כדאי לנו להכניס אחר
מסויים של קסה תירס, שמסנו אפשר תמיד לקבל יבולים גדולים מאד, ולפי
דעת בעלי המקצוע לא יהיה בזה כל פגם לטיב הלחם ולא יכותו. אנו נוכל
לספק את כל צרכי המספוא וכ-ארבעים וכמה אחוזים מהלחם.

היו"ר י. גורי:

האם תפוחי-אדמה אינם יכולים לשמש, אם לא
בכל, הרי חלק מתחליף מסויים ללחם? ואם כן,
האם יש להתייעץ עם מומחים ולכוון את התכניות
לגידול תפוחי-אדמה? אין גם לא יהיה צורך להשתמש במטבע זר במידה רבה כל כך.

מ"ר ג. גל: יש להתייעץ עם מומחים ולכוון את התכניות
לגידול תפוחי-אדמה. אין גם לא יהיה צורך להשתמש במטבע זר במידה רבה כל כך.
מ"ר ג. גל: בלי כל קשר עם הצעת היו"ר, מכרזים יעבדו את
הרחבת שטחי תפוחי האדמה, וברור שהגדלת היבול
תספיק מפילא על צריכת הלחם. אולם הרחבה זו קטורה בדבר אחד קסה והוא:
הזרעים. אנו מתקיים מאד בגידולים ובהחסנתם של גרעיני תפוחי האדמה.

אנו עכסיו מכינים תכנית לייבוש סלק הסוכר
והכנתו כמספוא. הערך המזין של הסלק הוא גבוה לא פחות מסעורה, ובארצות
רבות משתמשים בו למספוא. בטבילנו יש לזה חשיבות מרובה, היות ובסלק
סוכר אנו מביעים ליבולים גדולים מאד. אנו בוחנים עלמיו את אפשרות
ייבוש הסלק במכוננים המיועדים לכך, ואת ייבושו בשמש. דבר זה יחסוך
לנו הרבה, וגם יתן אפשרות לגדן חיטה במקום השעורה שאנו מגדלים עתה. זה
נותן אפשרות לפתח את גידול סלק הסוכר, מבלי להיות קשורים דוקא
בעבודתם של בתי-החרושת.

שאלת המים בגליל התחתון. אני מודה שזהו
החלק המקופח ביותר בארץ, מבחינת המים. הבעיה קשה, והפתרון הטופי שלה
קטור בתכניות ארציות גדולות שודאי עוד תצמנה שנים עד שיבצעו אותן.
היום, אם יישה קטור בהסקעה גדולה מאד, אין ברירה אחרת מאשר להביא את
המים מעמק יבנאל. המים יהיו גם יקרים מאד, כי יש צורך להעלותם לגובה
רב, אולם חוטבני שלא תהיה ברירה אחרת.

ט. דיין:

מדוע אין מוסרים את כל עבודות היעור לקק"ל?
היא עוסקת בזאת שנים רבות, יש לה מומחים,
ונוסף לזה יגרום הדבר גם לקימוץ בתקציבנו.

מ"ר ג. גל:

גם אני בדעה שיש צורך למצוא את הדרך להכניס
את היעור לרשות אחידה, אבל הדבר אינו ניתן
בנקל לביצוע. נוסף על כך, אם גם נתן את כל עבודות היעור לקק"ל, הרי
נצטרך להעמיד לרשותה את התקציב לכך. כלומר, מבחינה תקציבית אין בזה
כל הבדל.

ט. דיין:

ישנם חלוקי דעות רבים במדינה, בחוקים
הטובים, כיצד נגיע לעצמאות כלכלית בשטח
במזון. אני חושב שהשאלה הזאת אינה צריכה להיות מופנית למשרד החקלאות
בלבד, אלא למסלה כולנו: אם אין הולכים להתייבשות - יש אולי לחייב,

ר.ט.

את העולים לעשות זאת. ואם לא בדרך של חיוב, הרי אין כל הכרח לבנות להם את הסיכונים דוקא ליד פתח-תקרה או מקומות דופים לאלה, אלא יש לבנות להם את הבתים במקומות בהם יש צורך בעבודתם וביטובם, ואז יהיו נאלצים לעסוק בעבודה פרודוקטיבית ויצרנית. בתקציב פיתוח אנו יכולים לקבוע דבר זה: אל תתנו סיכונים ליד נתניה, אלא במקום שיש צורך להעביר צינור מים. אם לא נעשה את הדברים האלה - הם יהרסו את הסדינה.

אני מציע להעביר את ההוצאות מסעיף סיכון לסעיף שהתייבשות חדשה.

אשר לחוות, אינני מקבל את תשובתו של מר גבתי. יש צורך ליישב את הארץ, יש צורך ליישב את היהודים. ומה עושה החווה? אינה מיישבת יהודים ואינה מיישבת את הארץ; היא מעסיקה שכירים, וזה מביא למעמדות של מוצלים ומנוצלים, מעבידים ועובדים - דבר אשר אנו לוחטים נגדו במסך זמן כה רב. אנו רוצים לחנך את העם לעצמאות, והפח זה מפריע בעדנו. ונוסף לזה, הודה גם מר גבתי, כי החוות עולות יותר ביוקר מאשר היישובים האחרים. ואם אין זה יותר זול, אין זה יותר טוב ואין זה יותר חברותי - לטעם מה זה קיים?

אשר לתכנון הסתייגויות החקלאיים - לא הצלחנו באשר העמדנו את הסתייגויות על ענף אחד - ירקות, ועתה הם נמצאים במצב רע מאד. מתוך נסיון של עשרות שנים אנו אומרים: מסק סדובה גורנים. לעומת זאת, מוסלים את כל העבודות לחברות הגדולות ולחוות, ולמתייגויות אין נותנים דבר.

יש הכרח בהלואות אשר יינתנו למתייגויות עד שיהיו להם פירות. עד עכשיו דבר זה לא ניתן. נוסף להלואות, יש צורך לתת להם טובסידיות, יש הכרח לתמוך בהם. ועליכם לזכור דבר נוסף: בסופו של דבר יהיה כל זה לטובתנו.

אשר למחיר המים, יש הכרח לגמרי לא לתבוע מהם בעד ההטקעה. עליהם לשלם רק בעד ההוצאה הטוטפת, כי אחרת לא יחזיקו מעמד. אני מעורר פה גם את שאלת המים בפרוזדור ירוסלים, ורוצה לבוא בטענה: בפרוזדור ירוסלים טוענים כבר שנתיים על מחיר המים הגבוה - ואיט לא נענה, אולם כשהדבר נוגע עתה למנדה - מיד מתעוררו כולם. מדוע קיימת איפה ואיפה? יש לתקן את הדברים האלה באופן יסודי, למען היישוב את המצב.

היו"ר י. גורני:
אנו נסיים סחר את הדיון בחלק זה של תקציב הפיתוח. עתה נעבור לסעיף התעשייה, בתקציב הפיתוח.

ב) סעיף התעשייה בתקציב הפיתוח

היו"ר י. גורני:
אני מבקש את מר ליכטנשטיין לפתוח בסקירה קצרה על הסעיף הנ"ל.

מר ליכטנשטיין:
אני חושב שחברי הוועדה הנכבדים שמעו כבר את הרקע הכללי של התקציב הזה, ואני אצטמצם עתה בפירוט והסברים לסעיפים המופיעים בו.

הסעיף הראשון הוא בסך 8,750,000 ל"י - והוא מורכב מ-4,000,000 ל"י להטלמת מפעלים; 1,000,000 ל"י לחבדת מטנים וחייטיקלים; 750,000 ל"י למפעלים חדשים ו-500,000 ל"י לתכניות סוגות הקטורות בתעשייה הצבאית או במטרדים טמטלתיים, שמטרד המסחר והתעשייה אינו מטפל בהם באופן יסודי.

ר.ט.

לאור העובדה שהמטמלה הקציב הלנו תקציב הרבה יותר יותר קטן מזה שדרטנו, שמנו לנו למטרה בראש וראשונה להטלים אותם המפעלים החיוניים הנמצאים כבר בטלבים הטונים של הקמתם, ולא סיימו את בנינם מסיבות טובות, שיוזמי המפעלים לא לקחו אותן בחשבון בזמן שהחליטו על הסקעותיהם. אינני צריך להרחיב את הדיבור על המיבות האלה, אולם אזכיר כמה מהן: שינוי הסערים, ההתיקרויות במחירי החסרים וכד'. אנו בודקים היטב את כל המקרים: א) אם המפעל הוא חיוני לכל הדעות; ב) אם חלה התיקרות ושינוי בתקציב המפעל שאי אפשר היה לראותם מראש; ג) אם אנו מסוכנעים שליוזמי המפעל אין יותר כספים ואמצעים שהם יכולים להסקייע במפעל, על מנת לכסות את התקציב המוגדל. זאת, כמובן, במידה שאפשר להיות מסוכנעים. בכל המקרים האלה הקצבנו כספים להטלמת המפעלים האלה, בהתחשב עם התועלת המסקית שהמדינה תפיק מדבר זה.

הסכום של 4,000,000 ל"י המיועד להטלמת מפעלים, מיועד לתעטיות יסוד בכל השטחים: מתכת, יצור נייר, מפעלי טכסטיל יסודיים. סעיף תעטיות היסוד מגיע לסכום של 670 אלף ל"י. הסעיף השני מתוך הסכום של 4,000,000 ל"י, הוא ציוד לתעטיה, ציוד עזר כמו מחרטות, מבלטים וכד'. זהו סעיף קטן - 71,000 ל"י. הסעיף יצור מוצרים לחקלאות מגיע ל-233,000 ל"י. הוא כולל: אביזרי הסקאה, חלקים לטרקטורים, רשתות דיג, צנורות אזובסט, מלט להסקאה חקלאית, כלי לול וכד'. הסעיף הבא הוא סעיף גדול - תעטיות מזון והקטור בהן. הוא כולל: מתקנים, לחלוקת חלב בבקבוקים, לפי תכנית יוניצ'ף. זה במידה גדולה בעטה ע"י תנובה, אבל דומני שגם מחלבות אחרות מסתתפות. הסעיף הזה כולל גם סאפיות, באותם השטחים והמקומות שאנו מעוניינים להקיסון. הוא כולל גם עידוד הסוכר. אנו עדיין מתלבטים אם להקים ביחד גדול או בתי-חרושת קטנים לסוכר מפורזים על פני הארץ. ישנה הקצבה מיוחדת לאריזות מזון. הסעיף כולו מסתכם ב-1,030,000 ל"י.

הסעיף הבא הוא: יצור חסרי בנין. אנו רוצים לסייע לכמה מפעלים לגמור את הקמתם. לדוגמה: מפעל שהוקם בפרדס-חנה, ועומד לייצר חומר בנין חדש, לפי פטנט טנדי, שלפי כל הנתונים וההנסיבות יחסוך כמויות גדולות של ברזל ומלט; הוא כולל גם תעטיית קרמיקה, ביחד המייצר חסרי בידוד וכד'. הוא מסתכם ב-450,000 ל"י.

הסעיף הבא: מוצרי תחבורה וקטר. הוא כולל ייצור חלקי חילוף למכוניות, מרטי בלטים וכד'. הוא כולל גם מוצרי גומי טובים, אך אינו כולל את בתי-החרושת לצמיגים. זוהי בעיה נפרדת ולא מצאנו לנכון לכלול אותה כאן. זה כולל במידה ידועה גם הקצבות קטנות למפעלי סוללות וכד'. הסעיף הזה מסתכם ב-155,000 ל"י.

מוצרים רפואיים. זה בעיקר התעטייה האנטטיביוטית. ישנם 2-3 מפעלים המראים סמנים מעודדים מאוד של התפתחות, עוסקים בייצור, התחילו להרחיב את המפעלים, אולם בגלל מיבות טובות לא היה בידים לסיים. הסעיף הזה מסתכם ב-160,000 ל"י.

מוצרי צריכה. סעיף זה כולל כלי מטבח טובים, מוצרי הלבשה ומספר רב של תעטיות קטנות יותר. כל התעטיות האלה מצליחות בזמן האחרון בייצור מחזוריותיהם, וזה נימוק חשוב. הסעיף הזה מסתכם ב-205,000 ל"י.

בסעיף האחרון הוא - סידרותים. הוא כולל בעיקר מחסנים ומחסני קירור, וכן מחסנים לאכסון גרעיניים בתפוזרת. אני רואה זאת כסעיף בעל חשיבות מרובה. הסעיף הזה מסתכם ב-775,000 ל"י.

כל הסעיפים האלה מסתכמים ב-3,689,000 ל"י. הטארנו רזרבה קטנה בסכום של 314,000 ל"י, כלומר בערך 7%.

סכום של מיליון ל"י מוקצב לחברות, רשמים וחסרים חיסיקליים בחיפה.

750,000 אלף ל"י הוקצבו להקמת מפעלים חדשים.

ר.ט.

אסנז'אנו יצאנו מתוך הנחה, שבמצב של מחסור בכסף, בו אנו נמצאים, יש בראש ובראשונה להשלים מפעלים הנמצאים בשלביהם שונים של הקמה, אבל אל מפטר היה להתעלם מתכניות יסוד חשובות מאוד, שאינן מבחינת עסק רגיל, אלא גם לסכסלה יש ענין רב בהן, ואם מפטר היה לבצעם בלי תמיכה או עזרה של הממשלה. כמובן שזהו פרוט קטן לסדי, בהתחשב עם ההוצאות הדרושות היום להקמת מפעל, אולם ועדת הסרים הכלכליים החליטה בכל זאת להקציב משהו לסטח זה. לדוגמה, אם כי קטנה, אני רוצה להזכיר את ייצור הגבס. דבר זה חשוב לנו מאוד בקשר לתעשיות הפלט בארץ קבוץ שדה-בוקר שתכונן להתחיל בייצור הגבס הזה, ויכול לספק את צרכי בית-החרושת ברטלה ובית-החרושת למשון. הואיל ואנו מעוניינים מאוד בפיתוח ייצור הפלט, ומסבות חרות, ברצוננו לתמוך במפעל זה, א כי מדובר כגון על תכנית חדשה ולא על השלמה. תכנית גדולה יותר קיימת ביחס להקמת מחסני חדישים לגרעינים בתפוזרת. יש לנו כמה מחסנים כאלה, אבל עדין אינם מפסקים. מפעל שלישי, הוא מפעל לייצור אהלים וברזנטים, שהצבנו מעונייין בו מאוד. עד עתה פנינו הצבנו את הברזנטים פחו ל, ודבר זה עולה בכסף רב.

ישנו לנו כ-7-8 תכניות יסודיות כאלה,

שאינן תכניות רגילות. יומיומיות. כמובן שהסכומים ישולטו רק לאחר בדיקה קפדנית מאוד, באמצעות הבנקים או בשיתופם. הבנקים יבדקו את הענין מצדו הכפפי, לפני שיתנו את הכספים, כי אחרת תצטרך הממשלה לקחת על עצמה את הסיכון, והיא בדרך כלל אינה נוטה לכך.

בשאר עוד סכום של 1/2 מיליון ל"י. לצערי,

איני יכול לתת פרטים רבים ביחס למעיק זה, כי אלה הן בעיקר תכניות שאנו לקחנו תחת חסותנו, בכדי לא לפצל את מעיק התעשייה, אבל למעשה אינן הדברים האלה בטיפולנו. זה כולל, למשל, הקצבה לסדפים הממשלתי וכד.

בתוך המעיק הזה נכללות גם תעשיות צבאיות

מחדות.

אני עובר למעיק ב' - הלוואות להון חוזר

לתעשיות יצוא. טרם נקבע סופית הנוהל לסמן הכספים האלה. הם ודאי יינתנו באמצעות הבנקים, אבל לא הוחלט עדיין אם הם יינתנו לתעשיות, או בקשר לעיסקות. יתכן שלט נתן את הכסף הזה למפעלים, אלא תהיה קרן סיוע, מפנה מפטר יהיה לסמן עיסקות מסוימות לפי המלצות הבנקים ובדיקה מסדר המסחר והתעשייה. אני חושב שהסכומים יינתנו בריבית הרגילה המתייחסת לתקציב הפיתוח, אולם דבר זה קובע המוצר עם הבנסיים. נדמה לי שהריבית היא 7%. כאשר העיסקות יבוצעו - הכסף יחזור לקופה כדי לספס טוב עיסקות אחרות. יתכן גם שהדברים ייעשו בצורה הרגילה. יבחרו בתעשיות מסוימות העוסקות בעיקר בתעשיות יצוא, יראו מהו המחזור שלהם, כמה כסף חסר להם, והכספים יחולקו ביניהן. זה ייעשה בשיתוף פעולה הדוק מאוד עם הבנקים, כי הם שמוגלים לבדוק טוב יותר את המצב הכפפי. אין הלוואות לחכרי גלם, אלא במידה שזוהי הלוואה להון חוזר.

ש. פרלמטיין:

היה בדעת הממשלה להקים בנק ליצוא, ואם כן היתה הצעה מצד הבנקים להקים כוסד

מסותף של הבנקים הגדולים בארץ, בקרן של כמה מיליון ל"י. מה בקשר לתכנית הזאת?

פר ליכטנשטיין:

קטיי בעלי המפעלים הם רבים בקשר לטינוי השער. ניסף על כך, כתוצאה מהתכנית

הדפלציונית הפך הסוק לשוק קונה במקום שוק מוכר, כלומר לא קונים כל כך הרבה; המפעלים אינם מוכדים את התוצרת שלהם באותו קצב בו היו רגילים לסכור בעבר, ובוסף לחומר הגלם היקר, הוא צריך גם לסאת סלאי יותר גדול של מצרכים מוכנים, וכל זה מגדיל במידה ניכרת את הצורך בכספים. אם נוסף לזה עוד את ההגבלה על כותן אטרמים רגילים ע"י הבנקים, שאפילו העסק המבוסס והפורח ביותר אינו יכול

רעולת הכספים
11.8.53

ר.ט.

לקבל הלוואה ללא קטיים, הרי זה יוצר לחץ גדול. במידה ידועה הלחץ הוא
סתוכנן ורוצים בו, אולם אי אפשר לשתק לגמרי את התעשייה, ולכן
במקרים סתמיים, ובעיקר ביחללתעטיות חטובות, טבחינה טסקית
חייבים לאפשר להם המסכת העבודה, בקציב לכוסים סתוך ה-750 אלף ל"י.
אני חושב שההלוואות האלה תינתנה ע"י הטוטלות הרגילים, כמו האוצר
לתעשייה; אינני קובע זאת בוודאות, אבל אני חושב שכך יהיה הדבר,
היות ול"י אוצר לתעשייה יש המנגנון המתאים, הנסיון המתאים וכד'. הסכום
אינו גדול, והוא מפילו קטן בהתחשב עם הצרכים.

יש פה סכום של 250 אלף ל"י להקמת
בנק למלאכה. הבנקים הגדולים אינם נוטים ביותר לעסוק בהלוואות
קטנות סמוג זה מצריכים לקבל בעלי המלאכה, בגבולות של 1,000-500 ל"י,
מכל הסיקולים האלה ואחרים, החליטה הממשלה, בסיתוף פעולה עם
ארגון בעלי המלאכה ובנקים אחרים, לבסס את הבנק למלאכה. הסכום של
250 אלף ל"י יהווה את ההון הראשון שלהם.

כל הסכומים האלה יחד מגיעים ל-
8,750,000 ל"י. רוב הסכומים האלה יינתנו בצורת הלוואות, כלומר
יחזרו לקופת הממשלה ולא יהיו השקעה, סוף ממקרים יוצאים מן הכלל.

ג) קבלת משלחת בעלי-תעשייה ובעלי-מלאכה בירושלים

הינ"ר י. גוריי:

נתבקסתי ע"י נציגי התעשייה בירושלים,
לתת להם אפשרות לומר דברים אחדים
לוועדת הכספים, בקשר לדיוניה בתקציב הפיתוח, בחלק הסוקרט לתעשייה.
אבקש את מר ליפטיץ לומר את דבריו.

מר ליפטיץ:

פה יושבים באי-כוח התעשייה והמלאכה
בירושלים. בקשר לתקציב הפיתוח, וביחוד
בקשר לשאלת פיתוח ירושלים ולתקציבים טובים, יש לנו כמה תביעות.
אנו נגע בתקציב התעשייה ובתקציב להגברת התעסוקה.

לפני שלושה חדשים בערך, בעקבות הודעתו של
מר האוצר, שהוא טוכן להלוות הלוואות ספוחדות לבעלי תעשייה אשר
יגדילו את מספר פועליהם, פנינו למסרד המסחר והתעשייה; והגטנו לו
רטיסה מדוייקת של בעלי התעשייה בירושלים המוכנים לכך. שט צויין כמה
פועלים מעסיק כל אחד מהם עתה וכמה הוא מוכן להעסיק בעתיד. הרטיסה
הזאת כללה דרישה לסכומים בגדר של 430 אלף ל"י, שיתנו אפשרות
להעסיק כ-400 פועלים נוספים, כלומר 1,000-1,200 על כל פועל, וזה
מגיע ל-8 ל"י ליום בערך. דבר זה מצטט מאד חן בעיני האנשים המטפלים
בדבר, בעיני מר האוצר ושר המסחר והתעשייה, וההלוואות הובטחו לנו;
הובטח לנו כי סתוך המקדמה למס-ההכנסה יועמדו לרשותנו הסכומים
שדרטנו. במקרה בקר אז מר האוצר באחד סבתי-החרושת בירושלים,
שפיטר כ-50 פועלים. הוא שאל מדוע פורטו, ובעל בית-החרושת הטיב
לו כי הוא טוכן לקבל בחזרה, אם תינתן לו הלוואה בסכום מסויים.
מר האוצר אמר: אם תקבל בחזרה את הפועלים - תקבל את הכסף. בעל
בית-החרושת קבל את הפועלים, הם מסטיכים לעבוד, אולם הכסף לא ניתן.
אותו דבר בספעלים אחרים.

לפני שבוע נודע לנו, כי אין שום תקווה
לקבל את הכספים באמצעות מסרד המסחר והתעשייה, היות וכל הכספים
סוכנסו מהמקדמה למס-הכנסה הוקדשו לסעיפים אחרים, וכל סכום לא
נטאר לסעיף, הגברת התעסוקה."

ניהלנו מו"ט עם השר דב יוסף, שמילא את
סקוטו של מר האוצר בטהותו של זה המתרון בחו"ל; והוא אמר לנו,
כי הכספים להגברת התעסוקה הוקצבו למסרד העבודה. ניהלנו גם אתם
מו"ט, והם שלחו אותנו למסרד המסחר והתעשייה; מסס נשלחנו בחזרה,
ושניהם שלחנו למסרד האוצר, ולא הסגנו דבר.

ועדת הכספים
11.8.53

ר.ט.

אני מצייין, כי לסלאכה ולתעשייה בירושלים לא הוקצב דבר מתקציב הפיתוח, לטרות שכולם הצדיקו את חסיבות הדבר ונחיצותו, ולטרות ההחלטות על העדיפויות הסיווגיות לישראלים.

אנו מציעים להעביר מתקציב משרד העבודה, משרד הסחר והתעשייה ומשרדים אחרים הנוגעים בדבר, סכומים מסויימים לתקציב פיתוח ירושלים, לא ע"י הגדלת עצם התקציב, אלא ע"י הכנסת סכומים מסוריינים לישראלים.

למעשה, מתקציב 1951/52 וכן גם מתקציב 1952/53, לא קבלה תעשיית ירושלים, ואולי גם התעשייה בכל הארץ, לא קבלה את הכספים הדרושים.

ברצוני לתת דוגמה אופיינית: לפני שלוש שנים, הובטח כי מי שיעבור לישראלים יקבל הלוואה של 75% מהוצאותיו. אולם איש מאלה שבנו מפעלים בירושלים לא קבל פרוטה; הם אינם יכולים עתה להפסיך בעבודתם ובמצבים במצוקה כספית גדולה.

אותו דבר בקשר לתקציב התעסוקה. יש בתקציב סכום של קרוב ל-8 מיליון ל"י להגברת התעסוקה, והוא נחשב לפי הנתונים שאני קראתי ב-5' - 4 ל"י ליום עבודה. החיסובים שלנו מגיעים ל-8 ל"י ליום עבודה. על כל פנים, זוהי הלוואה שתחזור בלי שום ספק תוך זמן קצר למטטלה. ונוסף על כך, אם כי אנו מתחייבים להעסיק את הפועלים האלה לחצי שנה; יש סכויים גדולים שעבודתם תתמיד, וזה ודאי יביא תועלת רבה למדינה.

איננו רואים כל סבה, מדוע הסכום של חצי מיליון ל"י, אותו אנו דורשים, לא יינתן לנו מתוך התקציב של 8 מיליון ל"י שהוקצב להגברת התעסוקה. זהו דבר חשוב ודחוף ביותר, ואין לדחותו.

ירושלים מהווה כ-10% מכל האוכלוסייה; אמפקת החטל בתעשייה בירושלים מגיעה ל-3% בלבד, בעוד בירושלים, בתעשיית היצוא, מגיעה ל-5%. יצוא תעשיית ירושלים סורכב ס-פרמצבטיקה, פתיליות, דברי הלבשה, ספרים ובטידה מדועה גם תסמיטי קדוטה.

אני רוצה לתת דוגמה ביחס להעברת המפעלים לירושלים. ביח"ר אחד לנועלים בתל-אביב, היה מעוניין חסיבות טובות לעבור לירושלים. הוא ניהל פוס עם החברה הכלכלית, וצריך היה לקבל הלוואה בסכום של 35-40 אלף ל"י, והדבר לא יצא לפועל.

וכל הדברים החמורים שהזכרתי לא היו כל כך חמורים לולא צומצם האסראים. עד 1949, כשישראלים החלה להתאושט, היתה היא כמעט מנותקת מבחינת התעשייה והסלאכה, וכן מבחינות אחרות. בנק אפ"ק שלח אז את אחד ממנהליו לטפל בענייני החיאת ירושלים בשטח התעשייתי והכלכלי, והוא אמר אז: אנחנו מוכנים מפילו להפסיד בירושלים סכום של 20 אלף ל"י, רק בכדי להחיות את העיר. אז נתנו סכומים בגבול של 1/2 מיליון ל"י ואיש לא הפסיד סכך; כל הקרנות הוחזרו, לטרות שהיו מצבים, בהם דרט הבנק 100%. דבר זה טראה שהתעשייה בירושלים היא תעשייה בריאה, ויכולה לעמוד איתנה נגד רוחות חזקות וזעזועים חזקים.

יש גם קשיים בסידור האסראים, היות וההנהלות של הבנקים נמצאות כולן בתל-אביב, והכספים נכנסים לקופה הכללית, וזה לרעת ירושלים.

ובכן, טעלי להציע הגדלת תקציב הפיתוח, אנו מציעים להעביר סכומים ידועים מהמשרדים הסונים למעייפי התעסוקה, וכן למעייפי השיכון.

ר.ט.

תעשיית ירושלים היתה בנוייה במסך שנים רבות בעיקר על תעשיית בנין; אולם היות והבנין הופסק כמעט לגמרי; גם התעסוקה היא קטנה יותר, ואני טוען שגם בסיכון קופחה ירושלים. הסכומים שהוצאו לשיכון בחקלאות וגם בערים האחרות, הם גדולים ביותר לעומת הסכומים שהוצאו בירושלים, אם כי גם כאן ניכרו שיכונים.

אנו מבקשים טרועדת הכספים, לתת הוראה למשרד האוצר ולמשרדים הנוגעים בדבר, לכבד את ההחלטה על העדפת ירושלים, כדי שהיא תוצא לפועל ולא תשאיר על הביר, גם בקשר למה שאושר ולא הוצא לפועל, וגם בקשר להגברת התעסוקה.

היו"ר י. גורני:
אין במסכותה של ועדת הכספים לתת הוראות, אשר לערבויות, הרי במידה שטר האוצר בקט את הוועדה לאשר ערבויות, הוא מעוניין גם לבצע את הפעולות, אלא אם כן חל עיכוב מצד הסלווים עצמם שאינם פוכנים לבצע את ההלוואות. אבל אינני מעלה על דעתי שיר האוצר בקט מהוועדה לאשר ערבויות, ולא הוציאו לפועל.

עלי לציין כי דבריו של מר ליפטיץ, אחד מותיקי ירושלים, חרגו מהמסגרת של הפרק התעשייתי בלבד, והקיפו גם סטחים אחרים. אבל ברור שוועדת הכספים, תוך דיוניה בכל פרקי התקציב, תדון גם על מקומה של ירושלים בטטחים שונים של תקציב הפיתוח. היום אנו מתרכזים אך ורק בדיון על תעשייה, וכל תשובה אשר תבוא מצד באי-כוח משרד המסחר והתעשייה היושבים כאן, יתייחסו אך ורק לעניני התעשייה, ולא נוכל כרגע לחרוג מן המסגרת הזאת. הדיון על הדברים יתקיים אח"כ, שלא בנוכחות המטלחת.

מר וירגין:
לטעמה המצב הוא בדיוק כפי שמתאר מר ליפטיץ. מהסכומים המיועדים לפיתוח התעשייה, יש מספר מפעלים ירושלמיים, ואנו, עד כמה שאפשר, לקחנו בחשבון סכומים המיועדים להקלת המצב הקיים. היות והתעשייה הירושלמית עוסקת ביצוא, בהטרוחה ולידת התעסיות, באחוז יותר גבוה, אני מקווה שהיא תקבל את מה שמגיע לה מתקציב זה. אני רוצה לציין, כי עוד הנקר היה לי מו"ס עם החברה כלכלית, ובציגיה הכריזו, כי לעומת כל סכום שאנו נעמיד לרשותה להון חוזר, היא מצדה טוכנה להעמיד אותו סכום, ואני מקווה שזה יהווה מקור נוסף.

אבל לדאבוני הרב, היות וענין הגברת התעסוקה אינו במסכות מטרדנו, אינני יכול להענות לכל התבעות האלה. אם ועדת הכספים או הוונסת תחליט להכניס מעיף מיוחד לתקציב הפיתוח של מטרדנו, כדי להגביר את התעסוקה בכלל, או בירושלים בלבד, ברור שנבצע זאת בחפץ לב. על הצורך בזאת - אין לחלוק.

מר ארנון:
ברור שחוף מהעסיפים הנצאיים בתקציב, אין לאוצר שום אפשרות לתת הקצבות מיוחדות לתעשייה הירושלמית. אם אין הקצבה במעיף זה או אחר, אין לאוצר שום אפשרות להקציב סכומים. במשרד העבודה ישנו סכום של 8 מיליון ל"י המוקדש לתעסוקה. אם יימצא פתרון לבעיות התעסיה בכלל, יימצא סמילט גם פתרון לבעיית התעשייה הירושלמית.

היו"ר י. גורני:
התחלבו בדיון בפרקי תקציב הפיתוח העומדים ברשות משרד העבודה, ועוד במסיך בו. ואני רוצה לפני, שבהמסך הדיון נציג בפני באי-כוח משרד העבודה, את הטאלה בקשר לענין הזה, באיזו מידה אפשר לנצל סכומים מהקרן של 8 מיליון ל"י לצרכי התעשייה בכלל, וירושלים בפרט.

ועדת הכספים
11.8.53

ד.ש.

סר ליפטיץ:

אני מתאר לעצמי, שהיו הקצבות בתקציבים
הקודמים בשביל מבנים תעשייתיים. על סך
זה בנו האנשים שלנו בירושלים, ולא קבלו את ההלוואות המלה. זה נובע
לתקציבים משנים קודמות, ומן הצדק היה למלא אותן הבטחות שלא נתמלאו.
בתקציב 1951/52 הוקדשו למבנים תעשייתיים סכום של 400 אלף ל"י, והוצאו רק
סכום של 100 אלף ל"י. אותו דבר נובע לתקציב 1952/53, ואני מתאר ל"י
שגם בתקציב הנוכחי.

היו"ר י. גורני:

השאלות של תקציב 1952/53, מהמבנים עכשיו
בתקציב 1953/54. התקציב סתם ב-175 אלף
ל"י, מזה 145 אלף ל"י הסתייחסים לתקציב 1953/54, ו-30 אלף ל"י שאלות
של תקציב 1952/53.

סר ליפטיץ:

אני מבקש את ועדת הכספים לסליץ בפני המוצר,
שהסכומים אשר לא הוצאו לפועל בשנים הקודמות,
יוקדשו לאותן המטרות במסך השנה הנוכחית.

(המסך הישיבה - רשמה מד.)

ועדת הכספים
11.8.53

לפני-כן רשמה רט.

א.ד.

תוספת סעיף לתקציב הרגיל - משרד הפיתוח

היו"ר י. גורי:

עלינו עוד לסלק סני דברים בפרק של התקציב הרגיל. הדבר האחד הוא בקשר לתוספת סעיף בקשר למשרד הפיתוח - וזאת יסביר לנו סר ארנון. הדבר השני נוגע לתקציב הבטחון.

רצוני להזכיר לחברים כי חבר-הכנסת ציזלינג סר לעצמו זכות אלטרנטיבית, אם למסור הודעה או לבקש הסתייגות בנוגע לסכום של 42 מיליון ל"י הסופיע באופן גלוי בתקציב הרגיל, ולאחרונה הוא הודיע שהוא בוחר במסירת הודעה. חבר-הכנסת ציזלינג שקל בדעתו והודיע לי כי הוא מבקש למסור לעצמו זכות הסתייגות להפחית מתקציב הבטחון סכום של 1,000 ל"י, ולהעמידו על 41,999,000 ל"י. כיוון שהתקציב יובא לכנסת רק סחר, יש לנו אפשרות להכניס שינוי זה, ואני מציע כי לא נתנגד לכך.

סר ארנון:

הצעתנו היא להוסיף בתקציב סעיף עבור משרד הפיתוח, ולהעביר לסם סני סכומים הסופיעים בתקציב.

הסכום האחד הוא 315,000 ל"י, הסופיע בסעיף של כינהל הפיתוח במשרד האוצר; השני - חצי מהסעיף "סרים בלי תיק" אשר בתקציב משרד ראש הממשלה.

היו"ר י. גורי:

בתקציב עצמו זה לא מכניס כל שינוי, במקום שתקציב הפיתוח יהיה מסולב בתקציבים אחרים, הוא יופיע כסעיף כיוחד בתקציב.

א. ציזלינג:

רצוני לטאול: על שום מה טעבירים את הסכום של 11,300 ל"י? אני מבין כי סר, אם כי הוא בלי תיק, ספלא תפקידים מסוימים, יש לו לשכה מסלו עם פקידים ועם הוצאות אדמיניסטרטיביות. כאן העברנו את כל הסכום של כינהל הפיתוח, כולל הוצאות אדמיניסטרטיביות - ולמה להעביר גם את הסכום של 11,300 ל"י של הטר בלי תיק?

י. בדר:

ראשית, אני טוען כי הוועדה אינה יכולה לספל בדבר, היות והצעתה נמצאת כבר על סולחן הכנסת. אין להחזיר זאת לוועדה אלא על-פי החלטת ועדת הכנסת, ויש תקדימים לכך.

שנית, הוועדה אינה יכולה לדון כלל על הצעה זו, כי על המשרד החדש לא היה דיון בקריאה הראשונה.

סליסית, ברור כי כאשר מביאים הצעה כזו, יש לקיים עליה דיון עם הצעות נגד והסתייגות. כיוון שדבר זה לא נעשה, ההצעה גופה תלויה בהסכמה כללית של החברים.

רביעית, אני כוותר על כל טענותי אלה.

היו"ר י. גורי:

קשה לדחות את טענותיו של ד"ר בדר מבחינה פורמלית, והדבר היה מחייב אותנו - אילו הצבענו נגד דעתו - להעביר את הענין לוועדת הכנסת. היה בדעתי לבקש את ד"ר בדר לוותר על טענותיו, הוא עשה זאת בעצמו, ואני סודה לו על כך.

ועדת הכספים
11.8.53

א.ד.

היו"ר י. בורני:

יסנה עתה רק הסמלה של חבר-הכנסת ציזלינג

בדבר ה- 11,300 ל"י.

פ. ארנון:

הסכום של 11,300 ל"י הוא עבור הנהג שנשאר, סוכרה ועוזר. המסמלה חושבת שיש להקיים פונקציות מלה בשביל הסר שהיה בלי תיק, כדי להסלים את הבניה החדשה של המסרד.

א. ציזלינג:

פונקציות מלה היו קודם לכן, לא יתכן כי לשר האוצר לא היה סנגורן לניהול עניני הפיתוח.

אני מניע למחוק את הסכום, ואם יש צורך בעובד או שנים נוספים, יש למצוא הסדר לכך על-ידי קיסוצים במינהל הפיתוח.

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת ציזלינג להעמיד את הכסף "סרים בלי תיק" לתקציב מסרד ראש המסמלה על 11,300 ל"י, ולהעביר את היתרה ל"פילואים"

נ פ ל ה

הצעת האוצר להעביר את סחצית הסכום בטעיף "סרים בלי

תיק" לסעיף החדש סייקרא "מסרד הפיתוח" - נ ת ק ב ל ה

הצעת המסמלה להעביר את תקציב מינהל הפיתוח לסעיף

המינוח "מסרד הפיתוח" - נ ת ק ב ל ה

תקציב הפיתוח - ג. תעליה

ק. לנו:

רצוני לשאול ביחס לעודפים של התקציב של מסתקד. התקציב הוא בן 175 פיליון ל"י, טזה 30 פיליון על-חברון עודפים של הסנה שעברה. לתעסיה יש

סם יתרה הגונה. האם יש לכם תכניות חדשות, או התקציב נועד לתכניות של הסנה שעברה; האם יש לכם התחייבויות לגבי תקציב זה?

יש כאן טעיף של הלוואות לטוגיהן:

"לתעסיה בעיר ובכפר להגברת הייצור והייצוא, להסלמת מפעלים קיימים ולמפעלים חדשים" - מה היא טידת השתתפותם של גורמים אחרים, של בנקים, בהלוואות אלו, סחוץ לכספי המסמלה?

בקשר לתמיכה בתעסיה המכוונת בעיקר

ליצוא, ישנם כאן שני סעיפים: (א) הלוואות לתעסיה בעיר ובכפר להגברת הייצור והייצוא; (ב) הלוואות להון חוזר לתעסיות יצוא. האם יש אילו שהיא הערכה על היקף היצוא, או אילו שהן התחייבויות על מיניסטרם יצוא המפעלים הנתמכים?

אשר לתמיכות למפעלים חדשים - אם כי

הסכום אינו גדול - האם בעת סתן ההקצבה לוקחים בחשבון את הגורם של פיזור האוכלוסיה, או הדבר נתון לבעלי המפעל, והם בוחרים את מקום הקמת המפעל, בלי התערבותה של המסמלה?

א.ד.

ק. לוז:

שמענו כאן פירוט על ההלוואות לתעסיה, ויש גם סכום גדול לסירותים. בין הסירותים יש ענין שהוא חשוב מאד לחקלאים וגם לאחרים, זהו ענין הטונקים העירוניים, אשר נמצאים בספל הסדרגה. האם יש איזו מחשבה או תכנית לסיפור המצב?

ש. דיין:

האם אפשר לדעת כמה פועלים עובדים בתעסיה, ומהו מספר בעלי התעסיה?

מה ערך הייצור בכסף במסך שנה? שמענו בכנסת מספרים, כי בשנה שעברה היה ערך היצוא 11 מיליונים, ומזה יש להוריד 8 מיליונים עבור קניית חוטר-גלם לתעסיה היצוא. האם מספרים אלה נכונים, או יש בידיכם נתונים אחרים?

האם אפשר לדעת מה ערך הייצור לתצרוכת הארץ, וכמה נשאר ליצוא. מהו היצוא הטקווה לשנה הבאה?

מה הם הקסיים שהתעסיה שלנו נתקלת בהם בקשר ליצוא. אני מבין כי ההתחרות כנגד תעסיות אחרות בעולם מהווה גורם אחד, אבל יש גורם נוסף - הטיב, האם אנו עומדים בזאת? האם יש גורמים אחרים המפריעים בעד היצוא שלנו?

ט. קלטר:

האם ההלוואות סנותנים לפיתוח התעסיה הן גם בסביל קואופרטיבים, או רק לבעלי תעסיה פרטיים? ואם כן, באיזה צורה נעשה הדבר?

כאן יש סעיף על ההלוואות סנותנות על-ידי בנקים ובסיתופם - האם אפשר לקבל את רשימת הבנקים שבאמצעותם נותנים הלוואות אלה?

כאן מופיע סכום של 5,5 מיליון ל"י כהלוואות להסלכת מפעלים קיימים. אני טבור שוועדת הכספים צריכה לדעת מי ומה הם המפעלים שנהנים מהלוואות אלו. (מר רונזברג: רשימה כזו נסורה לוועדה.)

כאן מופיע סכום של 750,000 ל"י עבור "הלוואות להון חוזר לתעסיות אחרות". אני מבין כי עלינו לדאוג להון חוזר לתעסיה יצוא - אבל האם זה נכון כי מתקציב הפיתוח ניתן הלוואות להון חוזר לתעסיה?

בנק לפלאכה - מהי צורת הבנק, האם הוא יהיה בנק מכלכתי, או שהוא יוקם על-ידי הממשלה בסיתוף עם גורמים אחרים, ואילו הם?

א. ציזלינג:

אני מבקש לדעת את הסדירות של הסיפוס בכספי תקציב הפיתוח, ולאילו מטרות נותנים זכות קדימה או עדיפות. שמענו שמהו על כך בקשר עם סוגי המפעלים, אבל אני שואל עתה בקשר לפקטור, וזאת בעקבות מה שמענו היום על ירושלים, וגם באופן כללי. אנו עדים לחזיון של ריכוז היטוב במרכז הארץ, ואני שואל: באיזו מידה מובנה הממשלה את סתן התמיכה בפקום בו יוקם המפעל? קיבלנו כאן רשימה של שמות המפעלים הנהנים מתקציב הפיתוח; אני שואל לא על המפעלים, אלא על החלוקה הגיונית גרפית של השקעת הכספים הזו.

אני מעוניין לדעת את הפרופורציה של ההשקעה במפעלים הסותנים כנגד הממשלה ומנגד המסקיעים, בהון שצריך להסקיע בדוריות, ובכסף ישראל.

א.ד.

א. ציולינג:

אני מבקש לקבל אינפורמציה על מפעל שנזכר
פה בשמו ובסכום - חברת הדטנים. עם כל החשבת ערכו של המפעל, ואיני
בא למעט, רצוני לדעת מהו הטוב של סיכון המפעל מאז היווסדו ועד היום.
מהו הטוב עתה של חברת הדטנים מבחינת הסיכון והבעלות. מהו סכום
ההשקעות, מה התורסוף ומה מצב הבעלות?

יש כמה דברים שאינם מבוטאים בתקציב, אבל
אין לי הזדמנות אחרת לשאול עליהם. רצוני לקבל פרטים על מפעלים
גדולים שהוקמו באיזורו של מרכז ההשקעות, ואחד מהם הוא מפעל "קייזר
פרייזר". אני חוזר ושומע שספעל זה - ואני שואל זאת לא על-סמך ידיעה
אלא מסמועות - לא זו בלבד שאינו מביא לנו תוספת, אלא בעקיפין,
גורם לגרעון בקופת הדוויזים. הגיעו עדי שמועות - ואני אומר זאת
בכל ההסתייגות, כי אלו הן שמועות, לא חקרתי בדבר ואיני רוצה לפגוע
במישהו - גם על פניהם של המשתכנתי בעסקי דוויזים שנחקרו על-ידי
השלטונות. הייתי מבקש לקבל ה סבר בנדון.

כמו-כן אני מבקש פרטים על מפעלי הנעליים
והעפרונות שהוקמו ב"קול תרועה" - מהו הטוב שם?

הלוואות להון חוזר - כאן איני רוצה לשאול
שאלה, אלא להביע דעה. מה פירוש 750,000 ל"י להון חוזר לתעסיות
לחברות עצמיות? אני טוען כי מדיניות האשראי היום מקפחת באופן
אכזרי את המסק המייצר של הארץ, את התעשייה והחקלאות גם יחד, אם כי
אין דווקא הון חוזר לתעשייה להון חוזר לחקלאות, כיוון שהתעשייה אינה
תלויה בחסדי סמים כמו החקלאות, אלא בפריזון העבודה, ביציאות וכדומה.

אני סבור כי הממשלה צריכה להיכנס לעניין
ההון החוזר למסק היצרני לא בדרך הקובעת את שיעור הפרשת הכספים,
לא במדיניות של השפעה על האשראי של הבנקים - זו אינה השיטה, והיא
סוכרחה בהכרח להוליך לאשראי פרוסקציוניסטי - אלא הממשלה יכולה -
ויש לה די כוח לכך - לחייב ליותר. לכן אני סבור כי גם ה-750,000 ל"י
הטופיעים כאן הם סיותרים, ואפשר להשיגן בדרך אחרת.

אשר לבנק למלאכה, הייתי מבקש לדעת את
הרכב ההון ואת שאר הפרטים. אני תוטר ברעיון של הקמת בנק למלאכה,
ורצוני לשאול את האוצר אם הוא יהיה מוכן להשקיע כספים למפעל דומה
גם בטביל סקטורים אחרים של המסק, שיש להם כבר מכשירים לכך ועושים
פעולה מבורכת.

היו"ר י. גורי:
אני מוכן לומר שהאומר שהוגש לנו בדרך-כלל
על-ידי משרד האוצר בקשר לתקציב הפיתוח הוא
עסיר לכדי, אבל דוקא החלק של התעשייה לוקה בחסר. בתכניות להצעת
תקציב הפיתוח אין פירוט לתעשייה.

5,5 מיליון ל"י להלוואות לתעשייה בעיר ובכפר
וכו' - אילו מפעלים ייהנו מהלוואות אלו, באיזו מידה על-ידי
בנקים ובאיזו מידה על-ידי הממשלה, כמה להגבילת הייצור וכמה לייצוא?
פה בתקציב טופיע סכום כולל לכל המטרות הללו. הוא הדין בקשר
לתעסיות יצוא - אילו תעסיות? מדוע החוסר אינו כלול בחוברת זו?

אני הייתי מבקש הסבר מדוע החוסר אינו פה,
ואם אפשר לקבלו לפני סיום הדיון בפרק זה של התקציב.

י. בדר:
אני הייתי מבקש לדעת מהו הסכום המספיק
שהוקצב לתעשייה מתוך הסכום של 11,5 מיליון
ל"י הטופיעים כאן?

ועדת הכספים
11.8.53

מד.

י. בדר:

מהו בעצם היקף האסרטי הכנסות לתעשייה כיום, אחרי שהפנסלה הורידה את הליקווידיות בבנקים ל- 14% - 13%? מהו האסרטי שמקבלת כיום התעשייה?

מה בעצם נעשה במפעל סנקרא "דגון"?

מהו התהליך הפורמלי, המשרדי, בעניין היצוא?

ס. דיין:

הייתי מבקש לדעת כמה כסף הוסקע לכל מספחה הסתפרנסת מתעשייה בארץ. לטעם כך הייתי מבקש שני מספרים: כמה כסף הוסקע בתעשייה על-ידי כל הגורמים, פרטיים, כנסלתיים ובנקים ואחרים, לאחר קום הסדינה? ומהו מספר האנשים הנוספים, לאחר קום הסדינה, שמתפרנסים מהתעשייה - בעלים ופועלים? אם מקבל מספרים אלה אוכל לחשב כמה עולה לבסס מספחה בתעשייה.

סר ליכטנשטיין: לא אנו חיברנו את החוברת, ולכן איננו יכולים להיות אחראים למה שכתוב בה.

לוועדת הסרים לדונה בתקציב הפיתוח מטרנו חוסר טלא, ואנו מוכנים להכניס גם לוועדה. מספרים אלה הם יותר גדולים מאשר אלה המופיעים בהצעת הפנסלה, כיוון שהצעתנו הראשונה צוטצת על-ידי הוועדה. לאחר מכן ערכנו תכנית מצוטצת בהתאם לתקציב שאוסר.

היו"ר י. גורי: סר ארנון אפר לננו שאין האוצר יכול לשאת באחריות לענין שהחומר אינו מופיע בחוברת, ויש להפנות את השאלה למשרד המסחר והתעשייה.

סר ארנון:

לנו הוגשה תכנית מפורטת על סכומים יותר גדולים. לאחר שנתקבלה החלטה על הסכומים שיופיעו בתקציב, ביקשנו מאת המשרד להביא לנו הצעה חדשה, ולא קיבלנוה. יתכן כי המשרד לא הספיק לעבד מחדש את התכנית ולהתאימה למצב החדש. כאשר נקבל את התכנית, נהיה מוכנים לפרסם טילוגרפים לדברי המסחר המופיעים כאן.

סר רוזנר:

אין לנו אפשרות פיסיית להכין זאת עכשיו. התקציב החדש בן 8,5 טיליון ל"י לקוח מהתכנית המקורית, ויש רק סעיפים מסוימים שהוסטו. אנו יכולים להעביר העתק מן החומר לוועדה ולציין אילו סעיפים קוצצו.

היו"ר י. גורי:

יש שתי אפשרויות: להעביר לנו העתק מהתכנית המקורית, בצירוף הערות מה קוצץ; או - לתת תמצית בעקבות התקציב המצומצם.

סר רוזנר:

אני סבור שנגיש לכם תמצית.

סר ליכטנשטיין:

היום נסיתי למסור בסקירת פיירוט די טלא. אני מוכן לרכז את החומר להעבירו אליכם בכתב.

היו"ר י. גורי:

את המסך התשובות נספע בישיבה הבאה. הישיבה נעו לה.